

De pinpas van je overleden moeder

door Fokko Oldenhuis

Ze waren ooit met z'n vijven: vader, moeder en drie kinderen (twee zoons en een dochter). Eerst overlijdt vader (1998). Moeder maakt nadien een testament op. Zij benoemt daarbij haar zoon W. en dochter P. als haar erfgenamen. Zoon C. is inmiddels ook overleden. De kinderen van zoon C., die normaliter voor hun overleden vader in de erfenis meedoen, sluit zij als erfgenamen uit. De echtgenote van zoon C. heeft evenwel nog een flink bedrag te vorderen van de moeder (€ 11.000). Dat houdt verband met het erfdeel van zoon C. op z'n overleden vader. De nacht voorafgaand aan het sterven waken zoon W. en dochter P. bij hun moeder. Op de dag waarop moeder sterft regelen broer en zus – samen met hun partners – de uitvaart. Ze verzamelen adressen, schrijven enveloppen, zoeken de kist uit, bestellen bloemen. Na zo'n lange en vermoeiende dag gaan ze met z'n vieren naar 'De Koperen Pan' te Delft om aldaar een eenvoudige doch voedzame maaltijd te nuttigen. Er was geen eten meer in huis geweest. Zij waren te ver verwijderd van hun eigen woonplaats om thuis te gaan eten. Zoon W. rekent vervolgens af met de pinpas van z'n overleden moeder (€ 119,-). Op de dag van de begrafenis gebruikt zoon W. opnieuw de pinpas van z'n moeder en betaalt de kosten van de koffietafel (€ 700,-). Niemand realiseert zich dat de nalatenschap op dat moment een negatief saldo bevat: de vordering van die verstoten schoondochter (€ 11.000)!

Na de financiële crisis van 2008 komt het vaker voor dat het saldo van een nalatenschap negatief is. Je moet dan die erfenis niet zomaar aanvaarden. Hooguit aanvaarden onder het voor-

recht van boedelbeschrijving. Je bent in dat geval niet aansprakelijk voor de door je moeder gemaakte schulden. 'Beneficiair aanvaarden', noemt de notaris dat.

Dat deden broer W. en zus P. ook, een maand na het overlijden. Maar dat schoot die uit de gratie gevallen schoondochter in het verkeerde keelgat. Zij stelde dat zoon W. – samen met dochter P. – door de pinpas van z'n overleden moeder te gebruiken om het etentje van 119 euro te betalen, de nalatenschap hadden aanvaard en eiste dus deze 11.000 euro op. De wet zegt dat als je ondubbelzinnig over de gelden van de erfenis beschikt, je daarmee de erfenis aanvaardt. Zo'n daad kan bestaan uit de pinpas van je moeder te gebruiken. Het hof was het met de schoondochter eens. De erfgenamen hadden, aldus het hof, als 'heer en meester' over gelden van de nalatenschap beschikt, ook al was het maar een klein bedrag. De Hoge Raad was het niet met het hof eens. Dergelijke kosten zijn erop gericht om de overledene een passende uitvaart te bezorgen. In dat geval staat het eigen belang niet voorop als je daarvoor de pinpas van moeder gebruikt. Gezond verstand gezegevierd! Staat het huis van je pas overleden moeder 'onder water'? Let op dat je niet te snel naar haar pinpas grijpt.

Fokko Oldenhuis is bijzonder hoogleraar Religie en Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen.

